

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/261/2022
Identifikačné číslo spisu: 8111224777
Dátum vydania rozhodnutia: 29.05.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Martina Valentová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:8111224777.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu C. N., C., S. XX, zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Feciľakom, Prešov, Jesenná 8, proti žalovaným 1/ Ing. I. K., G., U. D. 6, 2/ U. Y., C., C. G. XX, 3/ Y. C., C., C. G. XX, 4/ MUDr. S. R., C., Y. XX, 5/ Ing. J. Y., C., C. G. XX, 6/ K. Y., C., D. XXXX/XX, 7/ C. Y., C., B. XXXX/XX, právne zastúpení PALŠA A PARTNERI ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA spol. s r.o., Prešov, Masarykova 13, IČO: 36492086, o náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 8C/208/2011, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 09. júna 2022 sp. zn. 19Co/12/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalovaným 1/ až 7/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej aj „súd prvej inštancie“) uznesením z 08. novembra 2021 č. k. 8C/208/2011-511 priznal žalovaným v 1/ až 7/ rade voči žalobcovi nárok na náhradu prvoinštančného konania v rozsahu 100 %, o výške ktorých bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti tohto uznesenia. O nároku na náhradu trov prvoinštančného konania rozhodol podľa zákonných ustanovení § 251 a § 255 CSP. Keďže súd prvej inštancie nezistil žiadne dôvody pre aplikáciu ustanovenia § 257 CSP, pričom žalovaní 1/ až 7/ boli v konaní úspešní v celom rozsahu, v súlade s § 255 ods. 1 CSP priznal žalovaným 1/ až 7/ nárok na náhradu trov v plnom rozsahu, keďže žaloba bola v celom rozsahu právoplatne zamietnutá.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu uznesením z 09. júna 2022 sp. zn. 19Co/12/2022 potvrdil napadnuté uznesenie (výrok I.) a stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (výrok II.).

2.1. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, pričom poukázal na to, že dôvody hodné osobitného zreteľa, ani výnimočnosť okolností v zmysle § 257 CSP

zákon bližšie nešpecifikuje. V zmysle dnes už ustálenej rozhodovacej praxe (2MCdo/17/2009, 5Cdo/67/2020, 3MCdo/46/2012) nemožno § 257 CSP považovať za ustanovenie, ktoré by zakladalo voľnú možnosť aplikácie v zmysle svojvôle, ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, na ktoré je potrebné pri stanovení povinnosti náhrady trov konania výnimočne prihliadnúť. Túto normu preto nie je možné interpretovať tak, že je aplikovateľná kedykoľvek a bez zreteľa na základne zásady rozhodovania o trovách konania. Odvolací súd konštatoval, že sa nestotožnil s argumentáciou žalobcu v odvolaní. V tvrdení žalobcu, že v čase podania žaloby ešte neexistovala ustálená rozhodovacia prax v obdobných veciach, odvolací súd nevzhladol dôvody hodné osobitného zreteľa. Žalobca vyvolal spor podaním žaloby, riadne v ňom pokračoval a v spore nebol úspešný, pričom pri stave, keď mal za to, že v obdobných veciach nebola ustálená prax súdov ustálená, musel si byť vedomý aj možnosti, že v konaní nebude úspešný, a to aj s dôsledkami pre rozhodnutie o trovách konania. Zároveň za dôvod hodný osobitného zreteľa v zmysle § 257 CSP podľa odvolacieho súdu nebolo možné považovať to, že žalobca inicioval pomerne veľké množstvo konaní, v ktorých nemal úspech. Žalovaným tiež vznikli preukázateľne náklady na účinné bránenie svojho práva, preto nemožno od nich spravodlivo požadovať, aby ich znášali, pričom v konaní nebola preukázaná dôvodnosť žaloby.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Dovolateľ namietal, že odvolací súd pri rozhodovaní vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci a žiadnym spôsobom sa nevysporiadal s rozhodujúcimi skutočnosťami špecifickými pre danú vec, v dôsledku čoho bolo jeho rozhodnutie arbitrárne a nepreskúmateľné. Odvolací súd sa vo vzťahu k nezohľadneniu ustanovenia § 257 CSP a námietkam prezentovaným v odvolaní vyjadril len k argumentu o množstve obdobných súdnych sporov a vývoji judikatúry, avšak len s konštatovaním, že vyššie uvedená argumentácia nepredstavuje dôvody hodné osobitného zreteľa. To všetko bez toho, aby v odôvodnení napadnutého rozhodnutia zohľadnil špecifické okolnosti prejednávanej veci, na ktoré žalobca upozorňoval. Žalobca zároveň namietal nezohľadnenie osobitostí uplatneného nároku (nerozlučne spoločstvo žalovaných). Podľa neho odvolací súd nezohľadnil skutočnosť, že žalovaní 3/ a 4/ a žalovaní 5/ až 7/ boli v nerozlučnom spoločstve, ktoré bolo založené na ich podielovom spoluvlastníctve k bytu. Pokiaľ bolo v konaní zo strany žalovaných 3/ a 4/ a zo strany žalovaných 5/ až 7/ realizované akékoľvek podanie, hľadá sa na neho ako podanie jednej osoby - úkony jedného zo spoločníkov v nerozlučnom spoločstve totiž platia aj pre ostatných spoločníkov. Odvolací súd mal túto skutočnosť zohľadniť a rozhodnúť tak, že týmto žalovaným priznáva voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania spoločne a nerozdielne. Napadnuté rozhodnutie v tejto časti zasahuje do žalobcovho práva na spravodlivý proces, nakoľko bez akéhokoľvek odôvodnenia nezohľadňuje, že žalovaní v konaní vystupovali v nerozlučnom spoločstve. S poukazom na vyššie uvedené žiadal, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalobca 1/ sa vyjadril k dovolaniu a navrhol, aby ho dovolací súd odmietol, alternatívne zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

6. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (napr. rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 4/2011).

7. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 172/03).

9. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

10. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľa, že v konaní došlo k ňou tvrdenej vade zmätočnosti (bod 3).

11. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

12. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností vychádzal, akými úvahami sa riadil a aké závery zaujal k jeho právnemu posúdeniu. Odvolací súd sa v napadnutom rozhodnutí výstižne a zrozumiteľne vysporiadal s podstatnými odvolacími námietkami žalobcu, na základe ktorých namietal nesprávnosť právneho posúdenia veci tým, že nesprávne aplikoval § 257 CSP pri vyhodnocovaní nároku žalobcu na náhradu trov konania. Odôvodnenie dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP (bod 12 - 15 napadnutého rozhodnutia).

13. V reakcii na dovolacie argumenty žalobcu dovolací súd upriamuje pozornosť dovolateľa, že za

procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je tento prípad. Žalobca preto neopodstatnene namieta, že mu odvolací súd nedostatočným a nepresvedčivým odôvodnením rozhodnutia znemožnil, aby uskutočňoval jeho patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05).

14. Pre úplnosť dovolací súd poznamenáva, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia z hľadiska namietanej zmätočnej vady v zmysle § 420 písm. f) CSP, správnosť právnych záverov, ku ktorým odvolací súd dospel, nie je relevantná, lebo prípadné nesprávne právne posúdenie prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (napr. I. ÚS 188/06).

15. Porušenie práva na spravodlivý proces žalobca namietať aj v súvislosti s nezohľadnením osobitostí uplatneného nároku - nerozlučného spoločenstva žalovaných pri nároku na náhradu trov konania.

16. Z obsahu spisu vyplýva, že súd prvej inštancie v súlade s § 255 ods. 1 CSP priznal žalovaným 1/ až 7/ voči žalobcovi nárok na náhradu trov v plnom rozsahu, keďže žaloba bola v celom rozsahu právoplatne zamietnutá. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, pričom poukázal na to, že dôvody hodné osobitného zreteľa, ani výnimočnosť okolností v zmysle § 257 CSP nezistil a zároveň v tvrdení žalobcu, že v čase podania žaloby ešte neexistovala ustálená rozhodovacia prax v obdobných veciach, nevzhladol dôvody hodné osobitného zreteľa. Žalobca vyvolal spor podaním žaloby, riadne v ňom pokračoval a v spore nebol úspešný, pričom pri stave, keď mal za to, že v obdobných veciach nebola ustálená prax súdov ustálená, musel si byť vedomý aj možnosti, že v konaní nebude úspešný, a to aj s dôsledkami pre rozhodnutie o trovách konania. Zároveň za dôvod hodný osobitného zreteľa v zmysle § 257 CSP podľa odvolacieho súdu nebolo možné považovať to, že žalobca inicioval pomerne veľké množstvo konaní, v ktorých nemal úspech. Žalovaným tiež vznikli preukázateľne náklady na účinné bránenie svojho práva, preto nemožno od nich spravodlivo požadovať, aby ich znášali, pričom v konaní nebola preukázaná dôvodnosť žaloby. Žalobca proti uzneseniu súdu prvej inštancie podal odvolanie, avšak skutočnosť uvádzaná v dovolaní (nezohľadnenie osobitostí uplatneného nároku - nerozlučného spoločenstva žalovaných pri nároku na náhradu trov konania) v ňom nenamietal. Odvolací súd, ktorý bol v zmysle § 380 CSP viazaný odvolacími dôvodmi, preto nemal možnosť zaoberať sa touto žalobcom vytýkanou nesprávnosťou, a teda ani dôvod v odôvodnení svojho rozhodnutia zaujať k tejto skutočnosti svoje stanovisko.

17. Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok je vo vzťahu k odvolaniu ako riadnemu opravnému prostriedku subsidiárny nielen z procesného hľadiska - teda že dovolanie možno podať len proti rozhodnutiu vydanému v odvolacom konaní (čo znamená, že odvolacie konanie predchádza dovolaciemu konaniu), ale aj z hmotnoprávneho hľadiska, ktoré zohľadňuje skutočnosť, že dovolateľ môže v mimoriadnom opravnom prostriedku (úspešne) argumentovať len takými dôvodmi, ktoré namietol už v rámci riadneho opravného prostriedku a ktoré boli meritórne posudzované odvolacím súdom. V prípade, že takéto námietky v odvolacom konaní neuplatnil, hoci tak urobiť mohol a mal, tieto námietky ex post nemôžu byť spôsobilé založiť prípustnosť dovolania.

18. Všeobecne princíp subsidiarity vychádza z toho, že najlepšie postaveným k plneniu úloh sú najnižšie články hierarchie súdov; vyššie články systému zasahujú len vtedy, kedy už prípad nemôže byť riešený na úrovni článku nižšieho. Ide o všeobecný princíp organizácie celej spoločnosti a súdnictva osobitne.

19. Z princípu racionálneho, efektívneho a inštančného súdneho konania o dovolaní vyplýva, že dovolateľ musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú, rovnako ako všetky dovolacie návrhy už v odvolacom konaní. Úlohou dovolacieho súdu je potom posúdiť, či tieto argumenty a návrhy odvolací súd riadne preskúmal a či k nim zaujal správny právny záver. Povedané inými slovami, nedávalo by žiaden rozumný zmysel, aby podstatné argumenty a návrhy, ktoré mohol (a mal) dovolateľ uplatniť už v predchádzajúcom odvolacom konaní, predkladal až dovolaciemu súdu. Takto by totiž nastala celkom absurdná situácia, kedy by najvyšší súd preskúmaval rozsudok odvolacieho súdu (teda jeho „zákonnú správnosť a spravodlivosť“), hoci by však tento odvolací súd nemal žiaden dôvod, pre ktorý by sa mohol (a mal) zaoberať určitou argumentáciou, ktorá mu nebola známa (zrejme), pretože ju dovolateľ nepoužil a „vyčkal“ by s ňou až na konanie pred dovolacím súdom. Inak povedané, dovolanie nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie (hoci aj neúmyselné) povinnosti vyčerpania riadnych procesných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, dispozične, teda obsahovo vecne (argumentačne); hodnotové obmedzenie prípustnosti opravného prostriedku nepredstavuje odmietnutie spravodlivosti.

20. V tomto prípade ide totiž o kontradiktórne sporové konanie, v ktorom platí zásada, že práva patria bdelym (vigilantibus iura scripta sunt). Ak potom žalobca uvedenú námietku, zakladajúcu prípustnosť a dôvodnosť dovolania, neuplatnil v odvolacom konaní, nemôže ju odvolací súd posudzovať pre nedostatok svojej právomoci (§ 419 C.s.p. a contrario).

21. Z uvedeného možno urobiť záver, že dovolateľ môže urobiť spôsobilým predmetom dovolacieho konania len také námietky, ktoré už uplatnil v odvolacom konaní, pokiaľ tak s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu urobiť mohol, a tak poskytol príležitosť odvolaciemu súdu sa k nim vyjadriť.

22. V podstate obdobne postupuje vo svojej činnosti aj ústavný súd, z ktorého judikatúry vyplýva, že ak sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, ale nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc a sťažnosť sťažovateľa odmietne (II. ÚS 70/2017).

23. Vzhľadom k tomu, že žalobca nedôvodne namieta existenciu procesnej vady v zmysle § 420 písm. f) CSP, najvyšší súd dovolanie žalobcu odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP.

24. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.